

# Årsrapport 2017

Funktionshinderinspektörer

[stockholm.se](http://stockholm.se)

**Årsrapport 2017**

Funktionshinderinspektörer

**Dnr:** 3.4.2-687/2017

**Utgivningsdatum:** Januari 2018

**Utgivare:** Socialförvaltningen Avdelningen för stadsövergripande  
sociala frågor

**Kontaktperson:** Lotta Hedstad och Carina Gillgren

# Sammanfattning

Under 2017 har funktionshinderinspektörerna granskat på temat barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggningen av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Granskningarna har genomförts i sex stadsdelsförvaltningar där samtliga beslut om insatser för barn i åldrarna 0 till 17 år ingått. De granskade stadsdelsförvaltningarna är Hässelby-Vällingby, Norrmalm, Farsta, Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista.

Totalt omfattar årets granskningar 619 barn i åldrarna 0 till 17 år som ansökt om och fått ett beslut om insatser enligt LSS. Könsfördelningen är 201 flickor och 418 pojkar vilket motsvarar 32 respektive 68 procent. En person kan ha ett beslut om flera insatser. Årets granskningar omfattar totalt 846 beslut om insats. Könsfördelningen är 278 beslut för flickor och 568 beslut för pojkar vilket motsvarar 33 respektive 67 procent. Fördelningen mellan könen överensstämmer med statistik på nationell nivå.

DUR utredningsmaterial används i hög utsträckning i handläggningen i de granskade stadsdelsförvaltningarna.

Journalföringen sker till stor del löpande vilket gör att barnets ärende går att följa över tid. Ett genomgående utvecklingsområde för samtliga granskade stadsdelsförvaltningarna är att antalet genomförandeplaner behöver öka.

Granskningarna visar att handläggare träffar barn som är aktuella för insatser i för låg utsträckning. Genomgående i de ärenden där handläggare inte träffat barnet saknas uppgift om anledningen till det. I samtliga stadsdelsförvaltningar finns flertalet goda exempel på flexibilitet kring var möten äger rum och att barnet erbjuds att komma till tals på olika sätt.

Vidare träffar handläggare barn som är aktuella för insatser i för låg utsträckning. En större medvetenhet kring att låta barn komma till tals i frågor som rör dem själva behövs. Årets granskningar och uppföljningar visar att stadsdelsförvaltningarna har kunskapsutbyten med varandra genom nätverksträffar och studiebesök. Det finns ett engagemang och en vilja att utveckla arbetet för att på så sätt öka barns delaktighet. Samtliga uppföljningar visar att granskningarna fyllt en funktion i enheternas utvecklingsarbete och varit hjälpsamma i att ta fram vilka områden som ska prioriteras i det arbetet.

## Innehåll

|                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------|----|
| • <a href="#">Sammanfattning</a> .....                                 | 3  |
| • <a href="#">Inledning</a> .....                                      | 5  |
| • <a href="#">Granskningar under 2017</a> .....                        | 6  |
| • <a href="#">Barns delaktighet och rätt att komma till tals</a> ..... | 6  |
| • <a href="#">Granskningsresultat</a> .....                            | 7  |
| • <a href="#">Uppföljning av tidigare granskningar</a> .....           | 14 |

- [Slutord](#)..... 15
- [Planering 2018](#)..... 16

# Inledning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att utifrån kommunstyrelsens instruktioner granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt socialtjänstlagen (SoL) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).<sup>1</sup> Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Granskningar genomförs utifrån en framtagen granskningsmodell som bygger på de kvalitetskriterier Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) tagit fram.<sup>2</sup> Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. Kontakter med brukargrupper sker kontinuerligt för att ta del av olika målgruppers angelägna frågor. I samband med granskningarna görs en genomgång av hur de interna processerna fungerar genom att ta del av rutiner och policydokument utöver granskning av akter. Bevakning av likställigheten över staden samt spridning av goda exempel hämtade från de granskade verksamheterna är en viktig del av granskningarna i syfte att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan könen och barnperspektiv ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram.

Resultat av genomförd granskning återförs till handläggare och chefer i dialogform innan granskningsrapport lämnas till socialnämnden samt berörda stadsdelsnämnder. Granskningsresultat delges även funktionshinderråd i berörda stadsdelsförvaltningar. En årsrapport avges till socialnämnden och kommunstyrelsen och dess råd för funktionshinderfrågor.

Socialstyrelsen definierar i SOSFS 2011:9 att kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.<sup>3</sup>

I både LSS och SoL finns kvalitetsparagrafer. Av 6 § LSS framgår:

*”Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.”*

I 3 kap 3 § SoL framgår:

*”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.”*

---

<sup>1</sup> Instruktion funktionshinderinspektörer, KF/KS 2007:8.

<sup>2</sup> Handbok för utveckling av indikatorer, För god vård och omsorg, Socialstyrelsen 2014.

<sup>3</sup> SOSFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, Socialstyrelsen 2011.

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. Som komplement till dessa behövs områden som knyter an till lagstiftningen. God kvalitet inom socialtjänsten kräver en samsyn och för att uppnå det är definitioner nödvändiga. Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting har under 2010 arbetat fram definitioner på sex kvalitetsområden.<sup>4</sup>

- **Trygghet och säkerhet**  
Trygg och säker innebär att stöd och insatser utförs enligt gällande regelverk. De är förutsägbara och det finns möjlighet till insyn. Risk för kränkning, försummelse, fysisk eller psykisk skada förhindras genom förebyggande arbete.
- **Självbestämmande och integritet**  
Självbestämmande och integritet innebär att den enskilde är delaktig, har inflytande och ges möjlighet till egna val.
- **Tillgänglighet**  
Tillgänglig innebär att det är lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av stöd och insatser inom rimlig tid. Information och kommunikation är begriplig och anpassad efter olika grupper och individers behov. Kommunikationen mellan den enskilde och professionen präglas av ömsesidighet och dialog. Verksamheterna är fysiskt tillgängliga.
- **Helhetssyn och samordning**  
Helhetssyn utgår från den enskildes samlade livssituation. Då den enskilde har behov av stöd och insatser som bedrivs inom olika verksamheter eller av olika utförare och professioner är dessa samordnade. Det finns en tydlig ansvarsfördelning och stöd och insatser präglas av kontinuitet.
- **Kunskapsbaserad verksamhet**  
Kunskapsbaserad innebär att tjänsterna utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den enskildes erfarenheter tas till vara.
- **Effektivitet**  
Effektivitet innebär att resurserna utnyttjas på bästa sätt för att uppnå uppsatta mål för verksamheten.<sup>5</sup>

## Granskningar under 2017

### Barns delaktighet och rätt att komma till tals

Under 2017 har funktionshinderinspektörerna granskat på temat barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggningen av LSS-insatser. Granskningarna har genomförts i form av totalundersökningar i sex stadsdelsförvaltningar där samtliga beslut om insatser, både bifall och avslag, för barn i åldrarna 0 till 17 år ingått. Resultatet av årets granskningar har presenterats i två rapporter. Den första rapporten omfattar stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby, Norrmalm och Farsta. Den andra rapporten omfattar stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen och Rinkeby-Kista.

---

<sup>4</sup> <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>

<sup>5</sup> Ibid.

## Granskningsresultat

Totalt omfattar årets granskningar 619 barn i åldrarna 0 till 17 år som ansökt om och fått ett beslut om insatser enligt LSS. Könsfördelningen är 201 flickor och 418 pojkar vilket motsvarar 32 respektive 68 procent. På nationell nivå visar statistiken att fler män än kvinnor är aktuella för insatser enligt LSS. Pojkar får i högre utsträckning än flickor diagnoser som ger rätt till insatser enligt LSS och pojkar får även diagnoser tidigare i livet än flickor. I den nationella statistiken är könsskillnaderna som störst i åldersgruppen 0 till 22 år där flickors andel varierar mellan 32 och 37 procent beroende på insats.<sup>6</sup> Den procentuella fördelningen mellan könen i årets granskningar överensstämmer med den nationella statistiken och förklaringar till skillnader mellan könen bör därmed överensstämma med den analys som gjorts på nationell nivå.

Granskningen omfattar beslut om insats som kan vara både bifall, avslag och delavslag. Majoriteten av besluten är bifall och antalet avslagsbeslut uppgår till totalt 23 stycken.

**Tabell 1** Antal och andel personer redovisat per åldersgrupp och kön.

| Åldersgrupp   | Antal      |            |            | Andel %   |           |            |
|---------------|------------|------------|------------|-----------|-----------|------------|
|               | Flickor    | Pojkar     | Totalt     | Flickor   | Pojkar    | Totalt     |
| 0-3 år        | 4          | 6          | 10         | 40        | 60        | 100        |
| 4-6 år        | 21         | 41         | 62         | 34        | 66        | 100        |
| 7-10 år       | 41         | 110        | 151        | 27        | 73        | 100        |
| 11-14 år      | 65         | 149        | 214        | 30        | 70        | 100        |
| 15-17 år      | 70         | 112        | 182        | 38        | 62        | 100        |
| <b>Totalt</b> | <b>201</b> | <b>418</b> | <b>619</b> | <b>32</b> | <b>68</b> | <b>100</b> |

En person kan ha beslut om flera insatser. Årets granskningar omfattar totalt 846 beslut om insats. Könsfördelningen är 278 beslut för flickor och 568 beslut för pojkar vilket motsvarar 33 respektive 67 procent. Minst skillnad mellan könen återfinns för insatserna kontaktperson och ledsagarservice. Könsfördelningen för beslut om kontaktperson är 43 procent flickor och 57 procent pojkar. För beslut om ledsagarservice är könsfördelningen 42 procent flickor och 58 procent pojkar. Störst skillnad mellan könen återfinns för insatsen personlig assistans där fördelningen är 28 procent flickor och 72 procent pojkar och för avlösarservice där fördelningen är 27 procent flickor och 73 procent pojkar. Granskningen ger inte svar på varför könsskillnaderna är störst för dessa insatser eller hur variationer mellan könen för övriga insatser kan förklaras.

**Tabell 2** Totalt antal och andel personer\* med beslut om insats\*\* redovisat per kön.

| Insats              | Antal   |        |        | Andel % |        |        |
|---------------------|---------|--------|--------|---------|--------|--------|
|                     | Flickor | Pojkar | Totalt | Flickor | Pojkar | Totalt |
| Personlig assistans | 15      | 39     | 54     | 28      | 72     | 100    |
| Ledsagarservice     | 49      | 68     | 117    | 42      | 58     | 100    |
| Kontaktperson       | 10      | 13     | 23     | 43      | 57     | 100    |
| Avlösarservice      | 58      | 155    | 213    | 27      | 73     | 100    |
| Korttidsvistelse    | 80      | 182    | 262    | 31      | 69     | 100    |

<sup>6</sup> Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning, lägesrapport 2016, Socialstyrelsen 2016 och Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning, lägesrapport 2017, Socialstyrelsen 2017.

|                 |            |            |            |           |           |            |
|-----------------|------------|------------|------------|-----------|-----------|------------|
| Korttidstillsyn | 58         | 99         | 157        | 37        | 63        | 100        |
| Boende för barn | 8          | 12         | 20         | 40        | 60        | 100        |
| <b>Totalt</b>   | <b>278</b> | <b>568</b> | <b>846</b> | <b>33</b> | <b>67</b> | <b>100</b> |

\*En person kan ha flera insatser.

\*\* 23 beslut är avslagsbeslut.

Flest beslut avser insatsen korttidsvistelse med 262 beslut och flest beslut återfinns i åldersgruppen 11 till 14 år.

Insatsen personlig assistans omfattar 54 beslut varav 49 är bifall och fem är avslag. Sett till bifall av personlig assistans är flest barn i Rinkeby-Kista beviljade insatsen, totalt 15 barn. I Hässelby-Vällingby är 12 barn beviljade insatsen, i Hägersten-Liljeholmen och Enskede-Årsta-Vantör är sju barn i respektive stadsdelsförvaltning beviljade insatsen. I Farsta är fem barn beviljade insatsen och i Norrmalm är tre barn beviljade insatsen. Skillnaderna skulle kunna tyda på att det bor fler barn med omfattande funktionsnedsättningar i Rinkeby-Kista och Hässelby-Vällingby.

Minst antal beslut avser insatsen kontaktperson, totalt 23 beslut varav 21 är bifall och två är avslag. Flest beslut om insatsen återfinns i Norrmalm och Hägersten-Liljeholmen där sex respektive fem barn är beviljade insatsen. I Farsta och Hässelby-Vällingby är fyra barn i respektive stadsdelsförvaltning beviljade insatsen. I Enskede-Årsta-Vantör och Rinkeby-Kista är ett barn i respektive stadsdelsförvaltning beviljade insatsen. Den låga omfattningen av insatsen i några av stadsdelsförvaltningarna väcker frågor om behovet av insatsen saknas hos målgruppen eller om det är andra faktorer som gör att insatsen beviljas i låg utsträckning.

**Tabell 3** Antal personer\* med beslut om insats\*\* redovisat per åldersgrupp.

| Insats              | Åldersgrupper |            |            |            | Totalt     |
|---------------------|---------------|------------|------------|------------|------------|
|                     | 0-6           | 7-10       | 11-14      | 15-17      |            |
| Personlig assistans | 12            | 13         | 16         | 13         | 54         |
| Ledsagarservice     | 2             | 15         | 45         | 55         | 117        |
| Kontaktperson       | 0             | 0          | 3          | 20         | 23         |
| Avlösarservice      | 55            | 98         | 50         | 10         | 213        |
| Korttidsvistelse    | 11            | 54         | 106        | 91         | 262        |
| Korttidstillsyn     | 0             | 0          | 68         | 89         | 157        |
| Boende för barn     | 1             | 1          | 11         | 7          | 20         |
| <b>Totalt</b>       | <b>81</b>     | <b>181</b> | <b>299</b> | <b>285</b> | <b>846</b> |

\*En person kan ha flera insatser.

\*\* 23 beslut är avslagsbeslut.

Granskningen omfattar totalt 117 beslut om insatsen ledsagarservice. Flest beslut finns i åldersgrupperna 11 till 14 år och 15 till 17 år, 45 respektive 55 stycken. Granskningen visar att Farsta beviljar ledsagarservice till aktiviteter utanför hemmet till yngre barn än övriga granskade stadsdelsförvaltningar. I åldersgruppen 0 till sex år är två barn beviljade insatsen och i åldersgruppen sju till tio år 15 barn beviljade insatsen. Av dessa beslut är samtliga beslut utom ett beviljade till barn i Farsta. Ett beslut i åldersgruppen sju till tio år är beviljad till ett barn i Enskede-Årsta-Vantör.

Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning har precis som andra vårdnadshavare ansvar enligt föräldrabalken för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda.<sup>7</sup> Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Den som har vårdnaden om ett barn har ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare ansvarar för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter.<sup>8</sup>

Det stöd och den omvårdnad en förälder ger till ett barn utan funktionsnedsättning utgör riktmärke för vad som är att betrakta som normalt föräldraansvar. Det hjälpbehov som är utöver det som är normalt för ett barn i en viss ålder utgör det merarbete som kan ligga till grund för rätten till insatser. Insatser enligt LSS ska endast beviljas för den hjälp som inte ingår i det normala föräldraansvaret. Det innebär att en jämförelse görs av barnets behov med de behov som ett barn utan funktionsnedsättning i samma ålder har. För exempelvis insatsen ledsagarservice kan det anses ingå i föräldraansvaret att följa med på en nioårings biobesök medan ledsagare för ett biobesök för äldre ungdomar ska kunna beviljas om behov och rätt till insatsen föreligger i övrigt.<sup>9</sup>

Att bevilja insatsen ledsagarservice till yngre barn kan anses avvika både från en gängse uppfattning om föräldraansvaret och från lagstiftarens intention med insatsen.

## Trygghet och säkerhet

DUR<sup>10</sup> utredningsmaterial används i hög utsträckning i handläggningen i de granskade stadsdelsförvaltningarna. Det är positivt att materialet används i hög utsträckning och det visar att användandet är väl implementerat i staden. För att säkerställa en hög kvalitet i utredningar och underlag för bedömning behöver arbetet fortsätta med att öka användandet till att omfatta samtliga utredningar om insatser enligt LSS. Arbetet behöver även fokusera på att en utredning med DUR ska innehålla uppgifter i relevanta livsområden för att ge en helhetsbild av barnet. I utredningar förekommer det att uppgifter saknas i ett eller flera livsområden eller att det förekommer inaktuella uppgifter om barnet. Granskningarna visar att gamla uppgifter förekommer även i beställningar till utförare. Det visar att när en utredning inte uppdateras vid uppföljning finns det en risk för att gamla uppgifter förs över till en ny beställning till utförare.

R-utredningar vid ansökan om insats redovisat per kön i antal och andel %.

|    | Kön     | Antal       |            |        | Andel %     |            |    |
|----|---------|-------------|------------|--------|-------------|------------|----|
|    |         | Aktuell DUR | Saknar DUR | Totalt | Aktuell DUR | Saknar DUR | To |
| ör | Flickor | 65          | 3          | 68     | 95,6        | 4,4        |    |
|    | Pojkar  | 107         | 4          | 111    | 96,4        | 3,6        |    |
|    | Flickor | 31          | 11         | 42     | 73,8        | 26,2       |    |

<sup>7</sup> Prop. 1992/93:159 Om stöd och service till vissa funktionshindrade.

<sup>8</sup> Föräldrabalk 1949:381 6 kap. 1-2 § §, § 2a.

<sup>9</sup> Handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, Riktlinjer antagna av KS april 2002, reviderade av KF februari 2012.

<sup>10</sup> DUR står för dokumentation, utvärdering och resultat.

|    |                |            |           |            |             |             |  |
|----|----------------|------------|-----------|------------|-------------|-------------|--|
|    | Pojkar         | 73         | 23        | 96         | 76          | 24          |  |
| en | Flickor        | 52         | 3         | 55         | 94,5        | 5,5         |  |
|    | Pojkar         | 91         | 9         | 100        | 91          | 9           |  |
|    | Flickor        | 52         | 9         | 61         | 85,2        | 14,8        |  |
|    | Pojkar         | 114        | 11        | 125        | 91,2        | 8,8         |  |
|    | Flickor        | 18         | 0         | 18         | 100         | 0           |  |
|    | Pojkar         | 57         | 1         | 58         | 98,3        | 1,7         |  |
|    | Flickor        | 29         | 5         | 34         | 85,3        | 14,7        |  |
|    | Pojkar         | 56         | 22        | 78         | 71,8        | 28,2        |  |
|    | <b>Flickor</b> | <b>247</b> | <b>31</b> | <b>278</b> | <b>88,8</b> | <b>11,2</b> |  |
|    | <b>Pojkar</b>  | <b>498</b> | <b>70</b> | <b>568</b> | <b>87,7</b> | <b>12,3</b> |  |

Avsaknaden av aktuella utredningar och beviljade insatser som inte följs upp innebär ett avsteg från anvisningarna för DUR utredningsmaterial och det är ett avsteg från en korrekt handlägningsprocess. Farsta och Enskede-Årsta-Vantör följer upp insatsen barnboende fyra gånger per år i enlighet med gällande lagstiftning. I Norrmalm var inget barn beviljat insatsen. I de övriga granskade stadsdelsförvaltningarna behöver rutiner kring uppföljning av barnboende stärkas.

Sammantaget visar granskningarna att journalföringen till stor del sker löpande vilket gör att barnets ärende går att följa över tid. Det förekommer dock en stor variation i journalföringen. Både att den är knapphändig och saknas under lång tid och att den i vissa fall innehåller för mycket information som saknar relevans för ärendet. Journalföringen i Norrmalm är relevant, tillräcklig och av hög kvalitet och samtliga ärenden är lätta att följa över tid.

Granskningarna visar att det förekommer förlängda beslut under kortare eller längre tid i avvaktan på uppföljning. Ett beslut med en beslutstid på upp till ett år är inte att betrakta som ett förlängt beslut utan är i praktiken ett nytt biståndsbeslut som ska ha en aktuell utredning som underlag för bedömning.

### Självbestämmande och integritet

Granskningarna visar att handläggare träffar barn som är aktuella för insatser i för låg utsträckning. I de dialogmöten som hållits med handläggare i respektive stadsdelsförvaltning framträder en enhetlig bild av att handläggarna träffar alla barn som ansöker om och är aktuella för insatser. Granskningen visar dock att handläggare träffar barnen i långt ifrån alla utredningar. Det är möjligt att uppfattningen hos handläggarna baseras på att de har träffat barnet tidigare även om det inte skett i samband med senaste utredningen.

Det är viktigt att ge barnet möjlighet att träffa handläggare och komma till tals på något sätt vid varje utrednings- eller uppföljningstillfälle. Barnets uppfattning kan ändras över tid och mycket kan ske i barnets utveckling från år till år. Det ska framgå av dokumentationen vilket information som lämnats till barnet och vilka åsikter barnet har framfört. Att endast träffa vårdnadshavare i samband med utredning och uppföljning ger inte en helhetsbild av barnets situation. I de flesta ärendena saknas det uppgifter om varför handläggaren inte har träffat barnet och om barnet erbjudits att komma till tals på annat sätt.

**Tabell 5** Antal barn som handläggare har träffat vid senaste ansökan och DUR-utredning om insats redovisat per kön %.

| Stadsdelsförvaltning  | Kön            | Antal          |                     |            | Andel %        |                     |
|-----------------------|----------------|----------------|---------------------|------------|----------------|---------------------|
|                       |                | Träffat barnet | Inte träffat barnet | Totalt     | Träffat barnet | Inte träffat barnet |
| Enskede-Årsta-Vantör  | Flickor        | 46             | 19                  | 65         | 70,8           | 29,2                |
|                       | Pojkar         | 77             | 30                  | 107        | 72             | 28                  |
| Farsta                | Flickor        | 26             | 5                   | 31         | 83,8           | 16,2                |
|                       | Pojkar         | 67             | 6                   | 73         | 91,8           | 8,2                 |
| Hägersten-Liljeholmen | Flickor        | 33             | 19                  | 52         | 63,5           | 36,5                |
|                       | Pojkar         | 51             | 39                  | 91*        | 56             | 44                  |
| Hässelby-Vällingby    | Flickor        | 35             | 20                  | 55         | 63,6           | 36,4                |
|                       | Pojkar         | 66             | 48                  | 115*       | 57,4           | 42,6                |
| Norrmalm              | Flickor        | 10             | 8                   | 18         | 55,6           | 44,4                |
|                       | Pojkar         | 37             | 21                  | 58         | 63,8           | 36,2                |
| Rinkeby-Kista         | Flickor        | 16             | 13                  | 29         | 55,2           | 44,8                |
|                       | Pojkar         | 36             | 20                  | 56         | 64,3           | 35,7                |
| <b>Totalt</b>         | <b>Flickor</b> | <b>166</b>     | <b>84</b>           | <b>250</b> | <b>66,4</b>    | <b>33,6</b>         |
|                       | <b>Pojkar</b>  | <b>334</b>     | <b>164</b>          | <b>498</b> | <b>67,1</b>    | <b>32,9</b>         |

\* I en utredning framgår det inte om handläggare träffat barnet.

I samtliga stadsdelsförvaltningar finns flertalet goda exempel på flexibilitet kring var möten äger rum. Det kan vara att handläggare träffar barnet i en verksamhet där hen vistas, att barnet ges möjlighet att komma till tals via mail, att handläggare träffar barnet på en promenad och samtalar i samband med utredning eller uppföljning eller att handläggare följer med vårdnadshavare och hämtar på förskolan. Det är positivt att kunna möta barnet i en trygg och känd miljö utifrån eventuella önskemål.

I Hässelby-Vällingby hade vårdnadshavare ansökt om insatsen ledsagarservice för en 16-åring. I möte med handläggare förklarade ungdomen att hen inte ville ha den sökta insatsen. Ansökan avslogs utifrån den uttryckta åsikten och det visar på att barnets självbestämmande i frågor som rör det självt respekterats.

## Tillgänglighet

Stockholms stad har låtit föreningen Maskrosbarn inreda ett samtalsrum för barn på varje stadsdelsförvaltning. Granskningarna visar att beroende på organisation och placering av enheter varierar tillgängligheten på rummet för de handläggare som träffar barn med funktionsnedsättning. Det är av stor vikt att barn med funktionsnedsättning får samma tillgång till det offentliga rummet som andra barn.

De granskade stadsdelsförvaltningarna har olika förfarande kring deltagande i aktiviteter riktade till målgruppen på den lokala fritidsgården. Det förekommer att det krävs ett biståndsbeslut om korttidsvistelse utan övernattnig för deltagande i delar av verksamheten. Ett förfarande med ansökan, utredning och beslut kan innebära en begränsning för barnet att kunna leva som andra. I Rinkeby-Kista är samtliga aktiviteter i verksamheten öppna och tillgängliga utan biståndsbeslut vilket är ett gott exempel på att målgruppen erbjuds aktiviteter på samma villkor som andra ungdomar. Ett större utbyte och samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna kring erfarenheter och arbetssätt gällande fritidsaktiviteter för målgruppen skulle kunna leda till ökad tillgänglighet över staden.

## Helhetssyn och samordning

För att få en helhetsbild av barnets situation behöver barnet framträda som en person i utredningen. Det innebär bland annat att utredningen inte bara ska innehålla uppgifter om svårigheter och stödbehov utan om sådant som barnet klarar av och tycker om att göra.

Sammantaget visar granskningarna att barnets intressen framkommer i totalt 92 procent av utredningarna. Flickors intressen framkommer i 89 procent av utredningarna och pojkars intressen i 94 procent av utredningarna.

Barnets resurser framkommer i 80 procent av utredningarna och det är ingen skillnad mellan könen.

Barnets eventuella önskemål framkommer i 46 procent av utredningarna, 44 procent för flickor och 46 procent för pojkar.

Pojkars intressen och eventuella önskemål framkommer i något högre utsträckning än flickors i det sammantagna resultatet.

Granskningsresultatet för varje stadsdelsförvaltning har visat en större variation i förekomst av uppgifter om intressen, resurser och eventuella önskemål än det sammantagna resultatet. Även variationen mellan könen i några stadsdelar är större än i det sammantagna resultatet. En större medvetenhet kring att låta barn komma till tals i frågor som rör dem själva behövs. Det behöver även säkerställas att flickor ges möjlighet att komma till tals i samma utsträckning som pojkar. Det kräver ett arbete för förändring på flera nivåer. Flickor behöver ses som aktiva subjekt i sina liv och frågor och svar behöver ställas och redovisas för flickor i samma omfattning som för pojkar. En annan del är att genom fortsatta utbildningsinsatser för handläggare och övrig personal öka kunskapen och utmana omedvetna föreställningar om kön. Könneutrala ärendedragningar där individärenden tas upp utan namn och kön är ett arbetssätt som kan användas. Jämställdhetsanalyser på enhetsnivå är ytterligare ett sätt att synliggöra skillnader mellan könen i den egna verksamheten vilket sker strukturerat i Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Liljeholmen.

Ett genomgående utvecklingsområde för de granskade stadsdelsförvaltningarna är att antalet genomförandeplaner behöver öka. I genomsnitt finns en upprättad genomförandeplan i 31 procent av samtliga granskade ärenden. Skillnaden mellan könen är liten, flickor har en genomförandeplan i 32 procent av ärendena och pojkar i 30 procent av ärendena. I 10 till 20 procent av ärendena finns en förklaring till varför genomförandeplan saknas. Den vanligaste förklaringen är att det är mindre än en månad sedan beställningen skickades till utföraren som därför inte hunnit upprätta en genomförandeplan. Det förekommer även att barnets vårdnadshavare ännu inte valt utförare och att genomförandeplan därför saknas i ärendet.

Genomförandeplanen är ett verktyg för att säkerställa att den enskilde är delaktig i utformningen och genomförandet av insatsen utifrån egna intressen och önskemål. Genom avsaknaden av genomförandeplan ges varken barn eller vårdnadshavare en möjlighet till delaktighet. Ansvar för att upprätta en genomförandeplan åligger utföraren av insatsen. Beställaren har dock alltid ett ansvar för att säkerställa att genomförandeplan upprättas och inkommer. Kommunen har ett uppföljningsansvar för beviljade insatser. Genom uppföljning

kan det säkerställas att insatsen motsvarar behoven hos den enskilde och att den utförs som tänkt. Avsaknaden av genomförandeplaner försvårar både utförarens uppföljning av valda arbetssätt och metoder och beställarens möjlighet till uppföljning av den beviljade insatsen.

I Hägersten-Liljeholmen, Rinkeby-Kista och Farsta visar granskningarna att information givits om anhörigstöd och möjligheten till att få kontakt med anhörigkonsulent. Att information givits har dokumenterats på ett lättillgängligt sätt i personakten. Ett fungerande samarbete mellan biståndsbedömare och anhörigkonsulenter är viktigt för att information och stöd ska kunna ges och nå fram till dem som är i behov av det.

### **Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet**

Granskningen visar en stor variation i tillgång till kommunikationshjälpmedel att använda i samtal med barn och att arbete med detta sker i olika omfattning. I Norrmalm arbetar en metodutvecklare med att ta fram olika anpassade samtalsstöd för barnhandläggarna att använda i möten med barn. Handläggarna använder sig bland annat av ett spel där både handläggare och barn ställer frågor till varandra. Genom att handläggaren träder in på barnets arena kan det ses som ett sätt för inblandade att bli mer jämbördiga i utrednings- och uppföljningsförandet.

Handläggarna på Norrmalm går även utbildning i teckenstöd vilket är något som efterfrågas i flera av de andra granskade stadsdelsförvaltningarna. Genomgående efterfrågar handläggare i staden större tillgång till hjälpmedel och utbildningsinsatser för att kunna använda dem. Det finns en vilja att utveckla arbetet och att kunna möjliggöra för fler barn att komma till tals i mötet. Den positiva inställningen hos stadens handläggare är en bra grund för det fortsatta arbetet i staden. Vid möten med barnen i verksamheter där kommunikationshjälpmedel används av personalen är det en god idé att dra nytta av detta i samtalet. Det underlättar för barnet att komma till tals och kommunikationen kan då ske med stöd av hjälpmedel som barnet är bekant med och van vid att använda. Det bör dokumenteras i utredningen om kommunikationshjälpmedel använts av annan professionell i samtalet med barnet.

Stadens barnhandläggare har skapat egna forum i form av barnhandläggarträffar där de träffas regelbundet. Det finns två grupper av barnhandläggarträffar utifrån en geografisk indelning. Träffarna sker en gång per termin med ett roterande ordförandeskap och en bestämd dagordning. Vissa barnhandläggare har delat upp sig så att de deltar på varsin träff då de kan ha olika innehåll. Det är valfritt att delta och alla stadsdelsförvaltningar deltar inte på regelbunden basis. Genom att på detta sätt ta del av varandras arbete, inspireras och lyfta goda arbetssätt kan utvecklingsarbetet drivas framåt i den egna stadsdelsförvaltningen och handläggarna kan ta stöd och hjälp av varandra i det arbetet. Det finns flera gemensamma utvecklingsområden där det finns vinster med att stötta varandra mellan stadsdelsförvaltningarna.

Det finns vissa skillnader i ärendemängd i de granskade stadsdelsförvaltningarna. Något enkelt mått för att mäta arbetsbelastning finns inte och många faktorer spelar in, bland annat handläggning av annat bistånd utöver LSS och tillgången till stödfunktioner. En lägre ärendemängd torde dock kunna innebära större möjligheter att använda tid för metod- och utvecklingsarbete.

Granskningarna visar att det finns en fungerande intern samverkan i de granskade stadsdelsförvaltningarna. Organisation och rutiner skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna. Det är positivt med en regelbunden och strukturerad samverkan som ger möjlighet till kunskapsutbyte mellan enheter för att ha ett barnrättsperspektiv, ett familjeperspektiv och en helhetssyn i varje ärende.

## Uppföljning av tidigare granskningar

Inspektörerna gör en uppföljning i berörd verksamhet cirka sex månader efter genomförd granskning. Uppföljningen ger tillfälle till utvärdering och reflektion för såväl berörd verksamhet som för inspektörer. I denna årsrapport redovisas de uppföljningar som genomförts under 2017. Uppföljning har gjorts av de granskningar som genomfördes under hösten 2016 och våren 2017. Spånga-Tensta, Södermalm och Skärholmen stadsdelsförvaltningar granskades hösten 2016 på temat rättssäkerhet och likställighet i handläggning av personlig assistans. Barns delaktighet och rätt att komma till tals i handläggning av LSS-insatser var temat för granskningarna under våren 2017 i Hässelby-Vällingby, Norrmalm och Farsta stadsdelsförvaltningar.

I Södermalm har enheten tagit fram en rutin kring när nya läkarutlåtanden ska begäras in i ärenden rörande personlig assistans. Diskussioner i arbetsgruppen har lett till nya rutiner kring journalföring för att säkerställa att den inte sker för lång tid i efterhand. Handläggarna har möjlighet att avsätta skrivardagar eller skrivarveckor för att hinna med journalföring och annan dokumentation. Vidare har en modell som mottagningsenheten utvecklat med frågor kring barnperspektivet börjat användas vid utredning av nya ärenden.

I Spånga-Tensta har enheten tagit fram en handlingsplan utifrån granskningens utvecklingsområden. Enhetens befintliga checklista för handläggning har uppdaterats med frågor rörande barn och används nu systematiskt som ett arbetsdokument. Enheten har granskat akter och använt sig av checklistan i det arbetet. Arbetsmaterialet från aktgranskningen förvaras i personakten för att säkerställa att eventuella kompletterande frågor eller underlag inhämtas vid nästa uppföljning. Vidare har enheten arbetat med att ta fram en mall som handläggarstöd vid utredning av personlig assistans.

I Skärholmen har en organisationsförändring genomförts. Äldreomsorg och funktionsnedsättning har separerats till två enheter med en varsin enhetschef. Ett arbete med att digitalisera enhetens flödessystem för ärenden har påbörjats. Systemet används för att handläggarna ska se var de befinner sig i processen i varje ärende. En lex Sarah-anmälan gjordes av enhetschef i samband med att granskningen av personlig assistans avslutades. En anmälan gjordes även till individ- och familjeomsorgen vilket ledde till att insatser för barnet och familjen tillkom genom dem. En rutin har utvecklats på enheten för att tydliggöra ansvar och skyldigheter vid oro för barn.

I Hässelby-Vällingby har en biträdandechefstjänst tillsatts under hösten. Enheten har arbetat med de styrkor som granskningen visade på för att förstärka de delar av arbetet som fungerar

bra. Ledningen ser att den interna samverkan fungerar bra och det är ett område som de kommer att fortsätta arbeta med under kommande år för att upprätthålla och ytterligare förbättra. Enheten planerar vidare att göra studiebesök hos andra stadsdelsförvaltningar för att ta del av goda exempel i barnhandläggningen. En rutin kommer att upprättas gällande när och hur handläggare ska begära in genomförandeplaner från utförare.

I Norrmalm pågår ett fortsatt nära samarbete mellan handläggare och metodutvecklare för att implementera och utveckla de olika kommunikationshjälpmedlen som tagits fram inom enheten. Gemensamma metoddagar tillsammans med handläggare inom individ och familj och familjerätt har genomförts. Handläggarna eftersträvar att träffa alla barn vid varje ansökan om insats.

I Farsta har en halv planeringsdag genomförts utifrån granskningens utvecklingsområden. Det finns ett stort intresse i arbetsgruppen att fokusera på utvecklingsarbete kring digital kommunikation. Enheten kommer gemensamt att ta fram en förteckning av lämpliga appar till Ipads som handläggarna kan använda vid möte med enskilda. Enheten har under hösten utökats med en ytterligare barnhandläggartjänst.

## Slutord

För att säkerställa en likahantering över staden både mellan stadsdelsförvaltningar och inom arbetsgrupper krävs ett arbete på flera nivåer i organisationerna. Det måste finnas en gemensam grund att utgå ifrån och en större samstämmighet i arbetsgrupperna kring hur de olika delarna i handlägningsprocessen hanteras och genomförs. Verksamheten måste säkerställa en grundläggande nivå för alla handläggares arbete. Det finns stora risker om en handläggare slutar om det saknas rutiner för att upprätthålla arbetet. Rutiner, checklistor och policydokument är en del i att skapa och säkerställa gemensamma arbetssätt och en bra grund att utgå ifrån. För att upprätthålla arbetssätt ställs det krav på både ledning och medarbetare att tillvarata kompetens, samarbeta och att gemensamt arbeta mot samma mål.

Årets granskningar har visat många goda exempel inom handläggningen av insatser för barn enligt LSS. Arbetet är organiserat på olika sätt och rutiner och arbetssätt skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna. Det är positivt att uppföljningen av vårens granskning visar en vilja och ambition att utveckla och förändra arbetssätt liksom att göra studiebesök hos varandra som ett led i det arbetet. Samtliga uppföljningar visar att granskningarna fyllt en funktion i enheternas utvecklingsarbete och varit hjälpsamma i att ta fram vilka områden som ska prioriteras i det arbetet.

Ett fortsatt utvecklingsarbete behövs för att öka delaktigheten hos barn med funktionsnedsättning. Barnet som individ med intressen, resurser och önskemål måste ges möjlighet att komma till tals. Barnets utsatthet riskerar att öka om barnet inte får vara delaktig utifrån vilja och förmåga. Alla barn ska ges möjlighet att delta i möten, att vara aktiva och komma till tals kring insatser som rör dem själva.

# Planering 2018

Under 2018 kommer funktionshinderinspektörerna att genomföra en granskning av insatsen boendestöd inom verksamhetsområdena socialpsykiatri och funktionsnedsättning. Fokus för granskningen är den enskildes delaktighet avseende självbestämmande och inflytande under utredning, genomförande samt uppföljning. Barnperspektivet i handläggningen kommer att uppmärksammas särskilt när insatsen rör vuxna med minderåriga barn i hushållet.

Granskningen kommer att omfatta både beställare och utförare.

Vidare kommer en granskning av insatsen hemtjänst till vuxna med minderåriga barn att genomföras. Fokus kommer att vara på den enskildes delaktighet och barnperspektivet i handläggningen.